

גליון עיטורי מרדכי

עם פסקי גדולי הוראה שליט"א

ההלכות נכתבו ע"י הרב מרדכי יעקב מאיר שליט"א, יא אייר תש"פ

8417172@gmail.com

פרק א

הלכות תפילה בחצר

א. אדם שמתפלל במנין ברחוב, או בחצר, מותר ללבוש מסיכה בתפילת שמ"ע, כיון שבתקופת מגיפה כך צורת לבוש האדם עם מסיכה, ואין בזה פחיתות כבוד בדין עומד לפני המלך¹.

עובר לפני המתפלל

ב. אנשים שמתפללים שמ"ע באמצע הרחוב, או בחצר, אם השכנים צריכים לעבור להכנס לבנין, מותר לעבור כנגד המתפלל, כיון שעיקר תשמיש החצר שמיועדת למעבר, ולכן אפילו שהסכימו השכנים להתפלל בחצר, מ"מ הזכות לעבור קודמת, אבל המתפללים במנין אסור להם לעבור כנגד המתפלל, כגון לפסוע לפני מי שעדיין מתפלל².

ג. מותר להתפלל כנגד צינורות אנסטלציה, אפילו שעובר צואה בצינורות, ולא נחשב גרף של רעי, דנחשב כמו בית הכסא של פרסאי, כיון שהצואה יורדת מיד³.

חצי מנין עומדים מתחת לתקרת הבנין וחצי מנין מתחת כיפת השמים

ד. חצר גדולה שמוקפת בגדר ובאמצע החצר יש בנין על עמודים, אם עומדים חמשה אנשים בקרקע החצר מתחת לתקרת הבנין, וחמשה אחרים עומדים בחצר מתחת כיפת השמים, יש להסתפק האם

¹ עיין שו"ע (סימן צא, ב) שצריך לעמוד בתפילה כדרך שעומדים אנשי המקום לפני גדולים, ונראה שבזמן הזה אם יבוא לפני מלך, ילבש מסיכה, וכן אנשים שהולכים לחתונה ג"כ יהיו עם מסיכה, לכן מותר להתפלל שמ"ע עם מסיכה, וכן שמעתי מהגרמ"ש קליין שליט"א שמותר להתפלל שמ"ע עם מסיכה.

² עיין באשל אברהם (בוטאטש) סימן קב שאם המתפלל עומד במקום שהוא מעבר לרבים אין למנוע מלעבור שם, דעל הניזק להרחיק את עצמו, ונראה שאפילו בתקופת מגיפה שאין מקום אחר להתפלל והציבור מתפללים ברחוב או בחצירות, ואין מקום אחר להתפלל, מ"מ הזכות לעבור קודמת לזכות להתפלל, ולכן מותר לבני רשות הרבים או לשכנים לעבור, וכן הסכים הגרמ"ש קליין שליט"א, ועיין בקצות השולחן (סימן כ, יב) שכתב שראוי להחמיר בזה.

³ שמעתי מהגרמ"ש קליין שליט"א.

מצטרפים למנין, כיון שאומרים פי תקרה יורד וסותם, ונחשב שיש מחיצה מפרידה באמצע, ואפילו שרואים אלו את אלו, לפי שיטת הרבה פוסקים, ראייה אינה מצרפת לגבי תפילה בציבור.⁴

לברך בטלפון להכניסו בבריתו

ה. מעשה בחולה קורונה שנולד לו בן, אבי הבן שהה בבידוד ואינו יכול להשתתף בברית, נחלקו גדולי הוראה שליט"א, יש שהורו שאבי הבן יכול לברך ברכת להכניסו בבריתו של אברהם אבינו וכן

⁴ יש לעיין באופן שיש קבוצה של חמשה שעומדים מתחת לתקרה של הבנין ועוד קבוצה של חמשה שעומדים מתחת כיפת השמים, האם מצטרפים למנין, או"ד כיון שאומרים פי תקרה, נמצא שיש מחיצה מפסיקה ביניהם, ועיין רמ"א (סימן שסא, ב) שאומרים פי תקרה יורד וסותם רק באופן שיש ב' מחיצות, אולם באופן שיש ב' מחיצות מסביב לחצר, נמצא שע"י פי תקרה נוסף רק מחיצה אחת בין חלק החצר שלא מקורה לחלק שמקורה והוי רשות נפרדת.

יש להסתפק בבית הכנסת שיש גלריה של עזרת נשים עם תקרה נמוכה בחצי של בית הכנסת, אם עומדים קבוצה של חמשה מתחת התקרה הנמוכה של עזרת נשים, ועוד חמשה עומדים בחלק הקדמי של בית הכנסת מתחת לתקרה הגבוהה, האם מצטרפים למנין, או"ד שאומרים פי תקרה יורד וסותם ונמצא שיש מחיצה באמצע בית הכנסת ואינם מצטרפים למנין, ושמעתי שהגר"א גניחובסקי זצ"ל היה מחמיר בזה.

ועיין בשו"ת הרשב"א (ח"א סימן צו) שדן לגבי חזן שעומד על הבימה שיש מחיצות בבימה האם אינו מצטרף וכתב ז"ל, "כל מה שאמרו בפרק כל גגות (דף צ"ג) בקטנה שנפרצה במלואה לגדולה, לא אמרו אלא בבתיים מוחלקים, לפי שזה בפני עצמו לתשמישו וזה בפני עצמו לתשמישו, ואפילו הכי כל שנפרצה הקטנה במלואה לגדולה אנו רואין כאלו הקטנה פתחה של גדולה ורגלי הגדולה בקטנה, וכל שלא נפרצה במלואה, זו בפני עצמה עומדת לתשמישה וזו בפני עצמה. אבל התיבה עם היותה גבוהה ורחבה ובעלת מחיצות לא לתשמיש בפני עצמה עומדת אלא לתשמיש בית הכנסת ורגלי בית הכנסת בתיבה" עכ"ל. מבואר דכיון שהבימה אינה עומדת לתשמיש בפני עצמה, אלא לתשמיש בית הכנסת, לכן אפילו שיש מחיצות בבימה, לא הוי הפסק, וכן פסק שו"ע (סימן נה, יט), ועיין בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סימן ט) שהביא את הרשב"א ופסק שלפ"ז אם יש דין מחיצה באמצע היכל בית הכנסת, ויש קבוצה של חמש אנשים בצד אחד ועוד קבוצה של חמש בצד השני, מצטרפים ב' הקבוצות, כיון שב' החלקים של בית הכנסת עומדים לאותו שימוש והמחיצה אינה מפקיעה את הצירוף, ונראה בביאור עומק הדברים שאם יש מחיצה שמפרידה הרי היא מחלקת להיות ב' חדרים נפרדים, אבל באופן שב' החלקים עומדים לאותו שימוש, אפילו שיש מחיצה, נחשב חדר אחד ולכן חל צירוף.

ומעתה יש לדון בחצר שמשמשת לחניון עבור רכבים של דיירי הבנין וכן עבור משחקי ילדים, וחלק מהחצר מקורה מהבנין וחלק אחר של החצר אינו מקורה, האם נאמר כיון שכל החצר משמשת לחניית רכבים ומשחקי ילדים, נחשב שב' חלקים החצר עומדים לשימוש אחד, ולכן גם לפי הצד שנאמר פי תקרה, מצטרפים ביחד ב' חלקי החצר להחשב חדר אחד גדול, ומימלא חל צירוף למנין, או"ד שעד כמה שנאמר פי תקרה, נחשב ב' חדרים נפרדים, והיינו שחצי החצר שמקורה והחצי שלא מקורה, עומדים לב' שימושים נפרדים, וכן שמעתי מהגרמ"מ לובין שליט"א דנחשב ב' סוגי שימושים, ולכן אם נאמר פי תקרה יורד וסותם, לא חל צירוף למנין, משום דנחשב ב' חדרים נפרדים.

ויש להוסיף עוד דעיין בביאור הגר"א שחולק על פסק השו"ע לגבי תיבה, וחולק על שו"ת הרשב"א, ועיין בביאור הלכה (סימן נה, יט) שהביא את שיטת הגר"א, ולפ"ז לפי שיטת הגר"א גם אם נאמר שב' החלקים של החצר עומדים לאותו שימוש, אם יש מחיצה, לא חל צירוף, ויש מקום לומר שגם לפי שיטת הרשב"א לא חל צירוף, דנחשב ב' שימושים נפרדים, אכן שמעתי מהגרמ"ש קליין שליט"א שאם יש ב' קבוצות של חמש וחמש מצטרפים ביחד, משום דנחשב שב' החלקים של החצר עומדים לאותו שימוש וכמו שמבואר ברשב"א שמחיצה של תיבה אינה עושה הפסק כיון שהתיבה עומדת לתשמיש בית הכנסת, ה"ה בחצר גדולה, אפילו אם נאמר פי תקרה יורד וסותם, אפילו שיש מחיצה אינה מפקיעה את הצירוף למנין.

ברכת שהחיינו בטלפון, ברגע הברית ממש, ויש שהורו שאבי הבן יכול לברך שהחיינו, אבל להכניסו לא יברך, אלא הסנדק יברך.⁵

ברכת האילנות באייר

ו. לכתחילה צריך לברך ברכת האילנות בניסן, אם לא בירך בניסן, יש אומרים שיברך באייר בשם ומלכות, ויש אומרים שיברך בלי שם ומלכות⁶, אדם מבוגר שנמצא בקבוצת סיכון, ראוי שלא יצא מהבית ולא יברך ברכת האילנות, וכן חולה שנמצא בבידוד, לא יצא ולא יברך.⁷

⁵ יש להסתפק האם אבי הבן יכול לברך להכניסו דרך הטלפון ברגע הברית ממש וישמעו עשרה את הברכה, ושמעתי מהגרמ"ש קליין שליט"א הוראה למעשה שאבי הבן יכול לברך להכניסו בטלפון בשעת הברית. ושמעתי מהגרמ"מ לובין שליט"א שמורה למעשה שאבי הבן לא יברך להכניסו, וביאר שבנוסח הברכה לא מפרטים על איזה תינוק מברך, שהרי נוסח הברכה להכניסו בבריתו, אלא כיון שהמברך עומד ליד התינוק מימלא מתייחסת הברכה ומתפרשת על התינוק שעומד לפניו, אבל אם אבי הבן עומד בביתו ומברך, מי ששומע את הברכה בבית, אינו רואה שהברכה מתייחסת על תינוק מסוים, לכן אפילו שהשומעים בטלפון רואים שהברכה מתייחסת על התינוק, אבי הבן אינו יכול לברך, אבל שהחיינו אבי הבן יכול לברך עכ"ד.

והנה נחלקו הראשונים האם ברכת להכניסו היא ברכת המצות, או ברכת השבח, שיטת רשב"ם דהוי ברכת המצות ולכן פסק לברך לפני הברית, שיטת ר"ת דהוי ברכת השבח ולכן פסק שצריך לברך אחרי הברית, ועיין שו"ע (סימן רסה, א) שפסק שיברך בין המילה לפריעה, כיון שיש ספק האם צריך לברך לפני הברית או אחרי הברית. כתב הרא"ש (שבת פרק יט סימן י) ז"ל, "ואומר ר"ת ז"ל דברכה זו אינה דוקא על מילה זו שנעשית עכשיו קאי אלא מודה ומשבח להקב"ה שצוה לעשות מצוה זו כשתבוא עוד לידו ותקנו לה מקום זה לגלות ולהודיע דזאת המצוה נעשית לשם הקדוש ברוך הוא ולא לשם מורנא ולא לשם הר גריזים" עכ"ל, וכן כתב הר"ן (שבת דף נה ב מדפי הר"ף) ז"ל, "ודקאמר דכל המצות מברך עליהם עובר לעשייתן לא קשיא דברכה זו דלהכניסו אינו אלא שבח והודאה בעלמא על שזכה להכניסו בבריתו של אברהם אבינו" עכ"ל, מבואר מדברי הרא"ש והר"ן שלפי ר"ת ברכת להכניסו היא ברכת השבח.

ונראה לענ"ד שלפי רשב"ם שברכת להכניסו היא ברכת המצות, האב יכול לברך בבית, אבל לפי ר"ת דהוי ברכת המצות צריך לברך דוקא במקום הברית, דהוי ברכת השבח על מעמד הברית, ולכן נראה שאבי הבן לא יברך להכניסו, משום שאינו עומד במקום הברית, ועוד דשמיעה בטלפון אינה שמיעה אמיתית, ועיין רמ"א סימן רסה א, שאם אבי הבן אינו נמצא הסנדק יברך להכניסו, וה"ה כאן יברך הסנדק, אבל ברכת שהחיינו שפיר יכול האב לברך, משום דהוי הודאה על קיום מצות מילה ודומה לברכת המצות.

ונראה שאם אבי הבן יעמוד בחלון ביתו, ויעשו את הברית בחצר, אבי הבן יכול לברך להכניסו, ואפילו לפי שיטות הפוסקים שלא חל צירוף עשרה למנין על ידי ראייה, נראה שאם אבי הבן עומד בחלון יכול לברך, והיינו משום שברכת להכניסו אינה דבר שבקדושה, אלא רק צריך לברך במעמד הברית, וכיון שאבי הבן עומד בחלון, ורואה את הברית, נחשב שמברך במעמד הברית, וכן שמעתי מהגרמ"מ לובין שליט"א.

⁶ כתב ערוך השולחן (סימן רכו, א) ז"ל, "ומברך בשעת הפריחה דאז ניכר שיוציאו פירות, ובמדינתנו אינו בניסן אלא באייר או תחלת סיון ואז אנו מברכין" עכ"ל, וכן כתב משנ"ב (סימן רכו סק"א) ז"ל, "בימי ניסן אורחא דמלתא נקט שאז דרך ארצות החמים לבלב האילנות, וה"ה בחודש אחר כל שרואה הלבוב פעם ראשון מברך [אחרונים]" עכ"ל. ועיין בשו"ת הלכות קטנות (ח"ב סימן כח) שכתב שצריך לברך דוקא בניסן ולא יברך באדר, ועיין בברכי יוסף (סימן רכו סק"ב) שהביא את ההלכות קטנות, וכתב "ואני שמעתי דברכה זו על דרך האמת שייכא דוקא לימי ניסן", וכן כתב במועד לכל חי סימן א אות ט, ועיין כף החיים (סימן רכו, ב) שפסק שאחרי ניסן יברך בלי שם ומלכות, וכן פסק אור לציון (ח"ג פרק ו ב) שאם עבר ניסן יברך בלי שם ומלכות.

⁷ עיין שו"ע (סימן רכו, א) היוצא ביומי ניסן וראה אילנות אומר, משמע דאין חיוב לברך ברכת האילנות, אלא אם יוצא מברך, כמו שאין חיוב ללכת לראות את הים ולברך עושה מעשה בראשית, וכן כתב בשו"ת תשובות ונהגות (ח"א סימן

קידוש לבנה

ז. חולה קורונה שנמצא בבידוד, לא יצא לומר קידוש לבנה, אלא יאמר מהחלון, ואם אינו יכול לראות את הלבנה מהחלון, כיון שאינו רואה את הלבנה, לא חל עליו חיוב לומר קידוש לבנה⁸.

פרק ב

הלכות לג בעומר

קצת שמחה

א. מרבית קצת שמחה ביום לג בעומר, ואין אומרים בו תחנון, וגם ביום לב במנחה לא אומרים תחנון (רמ"א סימן תצג ב; משנ"ב סק"ט), יש חמש שיטות מדוע מרבית קצת שמחה ביום לג בעומר. א. יש אומרים משום שתלמידי רע"ק הפסיקו למות ביום לג בעומר (שו"ע תצג ב; מאירי יבמות סב). ב. יש אומרים ששמחים על זה שרבי עקיבא התחיל ללמד תלמידים חדשים ובתוכם את רשב"י, והתלמידים החדשים לא מתו במגיפה (פר"ח סימן תצ"ג, ב). ג. יש אומרים שבל"ג בעומר סמך רבי עקיבא את חמשת תלמידיו שהמשיכו אחריו את מסורת התורה, וביניהם את רבי שמעון בר יוחאי (כה"ח סימן תצ"ג כו, בשם שער הכוונות; הרב חיד"א בספר טוב עין סימן יח, פז). ד. יש אומרים שרשב"י נפטר ביום לג בעומר (פרי עץ חיים שער כב פ"ו; ברכי יוסף סימן תצג, ד; חיי אדם כלל קלא, יא). ה. יש אומרים שרשב"י יצא מהמערה ביום ל"ג בעומר (ערוך השולחן סימן תצג, ז).

מוזיקה ביום לג בעומר

ב. לפי מנהג הספרדים כמו שיטת השו"ע שאסור להסתפר ולעשות נישואין ביום לג בעומר, מותר לעשות שמחה בציבור ביום לג בעומר, עם ריקודים ומחולות ומוזיקה, לכבוד שמחת הילולת רשב"י, אבל אסור לשמוע מוזיקה ביום לג בעומר שאינה קשורה לשמחת הילולת רשב"י⁹.

קצ) דאם לא רואה אילן אין חיוב לברך, ולפי"ז נראה שאדם מבוגר שנמצא בקבוצת סיכון, עדיף שלא יצא מהבית, וכן שמעתי הוראה למעשה מהגרמ"ש קליין שליט"א שלא יצא מהבית, משום שעד כמה שלא רואה אין חיוב לברך.

⁸ כתב שו"ע (סימן תכו, א) ז"ל, הרואה לבנה בחדושה מברך: אשר במאמרו ברא שחקים" עכ"ל, משמע מלשון שו"ע שרק כאשר רואה את הלנה חל חיוב לומר קידוש לבנה, אבל אם לא רואה לא חל חיוב לברך, וכן כתב בשו"ת להורות נתן (ח"ז סימן כז סק"ו) ז"ל, "דברכת הלבנה ליכא חיובא אלא כשרואה לבנה בחידושה ונהנה לאורה וכמבואר בשו"ע או"ח (סי' תכ"ו ס"א), ומי שאינו רואה את הלבנה ואינו נהנה ממנה אין עליו חיוב לברך, ואם התכסו השמים בעבים בכל ימי חידוש הלבנה או שהיה כלוא בבית אינו חייב לברך. ואף דודאי מן הראוי להשתדל לראות הלבנה ולהתחייב בברכתה, וכהא דסוטה (יד א) שהתאוה משה ליכנס לא"י כדי שיוכל לקיים מצוות שאינן נוהגות אלא בא"י, ואף דבעבר הירדן לא היה מצווה כלל לעשותן מ"מ רצה להכניס עצמו לכלל חיוב, מ"מ אין זה חיוב גמור מעיקר הדין להכניס עצמו לכלל חיוב" עכ"ל.

⁹ כתב פרי חדש סימן תצג ז"ל, "ומה שכתב ומרבית בו קצת שמחה כו', תימא דעכשיו נהגו בזה להרבות בשמחה ושלא לומר תחנון, ואף על פי כן אינן מסתפרין אלא עד ל"ד ויראה תרתי דסתרון, ולפיכך מי שנהג עצמו להסתפר בל"ג אין מוחין בידו" עכ"ל, הפר"ח שואל על מנהג הספרדים שלא אומרים תחנון ביום לג, והיינו משום דהוי יום שמחה, א"כ מדוע מסתפרים רק ביום לד והוי תרתי דסתרי. ועיין בשירי כנה"ג שמסתפק האם בזמן השו"ע נהגו לומר תחנון ביום לג בעומר, שהרי השו"ע בסימן תצג לא הזכיר שלא אומרים תחנון וגם בסימן קלא לא הזכיר השו"ע שלא אומרים תחנון ביום לג בעומר עכ"ד. והנה אפילו שלא ברור מה דעת השו"ע, מ"מ מנהג הספרדים בכל המקומות שלא אומרים תחנון

ג. לפי מנהג אשכנזים שלא מסתפרים בליל לג בעומר אלא רק ביום לג בעומר (משנ"ב תצ"ג, יא), מותר לשמוע מוזיקה בציבור ולעשות ריקודים בליל לג בעומר לכבוד הילולת רשב"י, אבל אסור לשמוע מוזיקה בליל לג שאינה קשורה לשמחת הילולת רשב"י¹⁰.

ביום לג בעומר, והיינו משום דהוי יום שמחה, וצ"ב כיון דהוי יום שמחה, מדוע נהגו לא להסתפר ולא לעשות נישואין ביום לג בעומר.

כתב ברכי יוסף (סימן תצג סק"ד) ז"ל, "ומרבים בו קצת שמחה וכו', כתב הרב מג"א (ס"ק ג) משם כתבי האר"י זצ"ל דגדול אחד אמר נחם ונענש, והשיגו בספר יד אהרן, דלא נענש אלא מפני שמחת רשב"י וכו', ולק"מ דיום ל"ג לעומר הוא יום שמחת רשב"י, וכן משמע שם בספר הכונות שסידר מהר"ש ויטאל, וגם כתבו דפטירת רשב"י היה יום ל"ג לעומר והוא יומא דהלולא דיליה, אך עם כל זה עדיין אפשר דהקפידא היה שהיה שם על ציון רשב"י, והראיה, שלא נענש מקודם, כשאמר בשנים שעברו. ומ"מ יפה כתב הרב מג"א, דמזה נלמוד דעכ"פ הוא יום שמחה, והגם שלא יהיה עונש, ראוי לשמוח" עכ"ל. מבואר מדברי ברכ"י שיום לג הוא יום שמחת רשב"י, ולכן ראוי לעשות שמחה ביום לג בעומר.

וכן כתב בספרו מורה באצבע (סימן ח אות רכג) ז"ל, "יום לג בעומר ירבה שמחה לכבוד רשב"י זי"ע כי הוא יומא דהלולא דיליה, ונודע שרצונו הוא שישמחו ביום זה, כידוע ממעשה מהר"א הלוי זלה"ה ומעשים אחרים אשר שמענו ונדעם מפום רבנן קדישי. ויש מי שכתב לעשות לימוד בליל ל"ג בעומר בי עשרה ללמוד שבחי רשב"י המפוזרים בזוהר ואדרא זוטא, והוא מנהג יפה" עכ"ל. ועיין בספר טוב עין (סימן יח אות פז) ז"ל, "ומה שעושין שמחה בל"ג, אפשר דרבי עקיבא היה כלל גדול בתורה ולמדה לכ"ד תלמידים ומתו ונשאר העולם שמים, ויום לג התחיל לשנות לרשב"י ורבי מאיר ורבי יוסי כו', ויאור להם שהחזיר התורה ולכן עושים שמחה, וגם אמרו דהלולא דרשב"י ביום לג" עכ"ל.

כתב ערוך השולחן (סימן תצג, ז) ז"ל, "וכוונתו דלעניין ל"ג בעומר בעצמו בכל מקום נוהגין להתיר, בין לפי מנהגו של רבינו הב"י ובין לפי מנהגינו, מפני שמחזיקין היום הזה לקצת יום טוב וגם במנחה שלפניו, ורגילין לקרותו הלולא דרשב"י, ובארץ ישראל מרבין בתפלה ובהדלקת נרות על קברו הקדוש, ואומרים שנסתלק ביום זה, וגם יצא מהמערה ביום זה" עכ"ל.

ונראה לפ"ז לבאר את מנהג הספרדים שלא אומרים תחנון ביום לג בעומר, ומאידך נוהגים לא להסתפר ולא לעשות נישואין ביום לג בעומר, ביאור הדברים שיום לג בעומר הוא יום שמחה משום הילולא דרשב"י, לכן לא אומרים תחנון ביום לג בעומר, ולכן נוהגים לעשות ריקודים ומחולות לכבוד שמחת רשב"י, מאידך לא מסתפרים ולא עושים נישואין משום שעדיין נוהג אבילות על תלמידי רע"ק עד יום לד בבוקר, משום שמתו גם ביום לד, ולפי"ז נראה שאסור לשמוע מוזיקה ביום לג בעומר שלא קשורה לשמחת רשב"י.

¹⁰ עיין משנ"ב (סימן תצג סק"א) שפסק שלא לעשות נישואין בליל לג אלא רק ביום לג, משום שתלמידי רע"ק מתו גם ביום לג והאבילות נגמרת ביום לג בבוקר אחרי נץ החמה מדין מקצת היום ככולו עכ"ד. ונראה שלפי משנ"ב כמו שאסור להסתפר בליל לג, ה"ה אסור לשמוע מוזיקה בליל לג, וכ"כ בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סימן קס"ח סק"ה) ז"ל, "ענין המוזכר בפוסקים לענין דאסור להסתפר בליל ל"ג בעומר, יראה דגם לענין שמיעת כלי שיר כן הוא, ופשוט דלא לו שעושין נישואין בליל ל"ג גם כלי שיר מותר" עכ"ל, ונראה דמ"מ מותר לעשות ריקודים ומחולות בליל לג בעומר לכבוד שמחת הילולת רשב"י, אבל אסור לעשות ריקודים ומחולות שאינם קשורים להילולת רשב"י.

יש להסתפק האם מותר לעשות ריקודים ומוזיקה בליל לג רק בציבור שעושים הדלקה ושמחה לכבוד רשב"י, אבל אדם פרטי בביתו אסור לשמוע מוזיקה, או גם אדם פרטי יכול לעשות שמחה בביתו לכבוד הילולת רשב"י. ועיין בספר חוט שני (שבת ח"ד עמוד שפ) שנקט ג"כ שלפי מנהג אשכנזים אסור לשמוע מוזיקה בליל לג בעומר והסתפק אם מתכוין לכבוד שמחת הילולת רשב"י האם מותר לשמוע, וכן שמעתי מהגרמ"מ לובין שליט"א שמנהג העולם להקל לשמוע מוזיקה בליל לג בעומר אפילו שאסור להסתפר, אבל מותר לשמוע מוזיקה רק לכבוד הילולת רשב"י.

מוזיקה אחרי לג בעומר

ד. ראוי לא לעשות ריקודים ולא לשמוע מוזיקה רועשת גם אחרי לג בעומר, עד ג' ימי הגבלה, אפילו מי שנהוג להסתפר אחרי ל"ג בעומר, וגם לספרדים אפילו שנוהגים לעשות נישואין ולהסתפר מיום לד ואילך, ראוי להחמיר לא לעשות ריקודים עד ג' ימי הגבלה, ויש להקל לשמוע מוזיקה שקטה, ולא ישמע מוזיקה שמביאה לידי ריקוד¹¹.

¹¹ כתב אליה רבה (סימן תצג סק"ב) ז"ל, "מיהו עד אחר ר"ח אייר, ומר"ח סיון עד שבועות, יש להסתפק אם יש להקל בריקודין ומחולות של רשות" עכ"ל. מבואר מדברי אליה רבה שמסתפק האם מותר לעשות ריקודין ומחולות של רשות אחרי ר"ח סיון. ועיין בשער הציון (סימן תצג, ד) שהביא את ספק הא"ר להלכה ולא הכריע. וצ"ב כיון שנהגו להסתפר אחרי ר"ח סיון, מה הצד לא לעשות ריקודים ומחולות.

ונראה לבאר דכתב א"ר (סימן תצג סק"א) ז"ל, "בשבלי לקט (סימן רלה) ותניא [סוף סי' נ] כתב הטעם דמשפט רשעים בגיהנם י"ב חודש, ורבי יוחנן בן נורי אמר מפסח ועד עצרת, [עדיפות פ"ב מ"י]. ובספר אדם וחוה כתב לפי שהם ימי דין כי העומר בא מן השעורים, ולפי"ז היה ראוי לאסור אף בל"ג בעומר. וכתבתי באליה זוטא שנראה מזה הטעם דמהרי"ל שכתב שנהגו בעצמו שלא לגלח עד ערב שבועות, אלא שנהגו להקל" עכ"ל. מבואר מדברי א"ר שהיה ראוי לאסור להתגלח גם אחרי ל"ג בעומר, כיון שימי העומר הם ימי דין, אלא שהעולם נהגו להקל, ביאור הדברים כיון שקשה לאנשים לא להסתפר לכן נהגו להקל. ולפי"ז יש לומר שלכן יש מקום להחמיר לא לעשות ריקודים ומחולות, כיון שימי הספירה הם ימי דין אלא שהקילו רק לגבי תספורת משום שקשה לא להסתפר הרבה זמן והקילו לגבי נישואין משום דהוי מצוה.

ונראה שלפי הא"ר יש להחמיר גם מי שנהג להסתפר אחרי ל"ג בעומר, לא לשמוע מוזיקה עד ג' ימי הגבלה, משום שיסוד האיסור לשמוע מוזיקה נלמד מהאיסור לעשות ריקודים ומחולות. ושמעתי מהגרמ"ש קליין שליט"א בשם מרן הגר"ש וואזנר זצ"ל שהורה להחמיר לא לשמוע מוזיקה עד ג' ימי הגבלה, וכן כתב בספר הליכות שלמה (פרק יא, טו).

יש להסתפק לפי מנהג ספרדים שמסתפרים ועושים נישואין מיום לד בעומר ואילך, האם ראוי להחמיר לא לשמוע מוזיקה אחרי יום לד בעומר. וראיתי מי שכתב שלפי מנהג ספרדים אין צריך להחמיר בזה, דכיון שמנהגו לעשות נישואין מיום לד ואילך פסקה האבילות לגמרי. כתב בספר מועד לכל חי (סימן ו יא) ז"ל, "אפילו מל"ג ואילך יזהרו בריקודין ומחולות של רשות, ועל ברורי הקנסות מוטל דיסובבו עיר ולא יניחום (ועיין בספר אליה רבה) עכ"ל. מבואר מדברי מועד לכל חי שנקט להחמיר בספק של אליה רבה ומבואר עוד שגם לפי הספרדים ראוי להחמיר.

ועיין כף החיים סימן (תצג סק"ט) ז"ל, "ומראש חודש סיון עד שבועות, יש להסתפק אם יש להקל בריקודים ומחולות של רשות. אליה רבה שם. ועיין לעיל סימן קלא סעיף ז בהגה דמשמע שהם כמו יר"ט" עכ"ל, מבואר מדברי כף החיים שמותר לעשות ריקודים ומחולות של רשות אחרי ר"ח סיון משום שהימים בין ר"ח סיון לשבועות הם כמו יר"ט. משמע מדברי כף החיים שמסכים עם עיקר דברי אליה רבה שאסור לעשות ריקודים אחרי יום לד בעומר, אלא שמתיר רק מר"ח סיון ואילך, וכן שמעתי מהגרמ"ש קליין שליט"א שגם לפי מנהג הספרדים ראוי להחמיר לא לשמוע מוזיקה אחרי יום לד.

והנה עיין במג"א סימן תצג סק"א שכתב שנהגו להמנע מלעשות ריקודים ומחולות, ולא כתב שאסור לשמוע מוזיקה, אכן עיין בפמ"ג (סימן תקנא א"א סק"י) שכתב דישראל שפרנסתו כלי זמר אצל אינו ישראל בבית משתאות, יראה כדי פרנסה שרי ודאי, מבואר מדברי הפמ"ג שיש איסור לנגן בכלי זמר, ומזה למדו פוסקי זמננו שאסור לשמוע מוזיקה בימי ספירת העומר וכן בבין המצרים, ועיין בהליכות שלמה (פרק יא ה"ד; עמוד שס) שכתב שנהגו לאסור רק שירה שמביאה לידי ריקוד, אבל מותר לשמוע שירה שקטה שמרוממת את האדם עכ"ד, ונראה שלגבי הימים שאחרי לג בעומר עד שבועות ודאי יש להקל לשמוע מוזיקה שקטה שלא מביאה לידי ריקוד.